

101650

En gjøgler og rimsmmed fyller 250

En gjøgler og rimsmmed er nærmeste nabo til Stortinget. Med vidd og vers kunne Johan Herman Wessel inspirert debattene, hvis vinduene hadde stått åpne for ham. Nå må vi helt til Vestby for å lære dikteren å kjenne.

Johan Herman Wessel.

EVA BRAATHEN DAHR
INGAR JOHANSEN (foto)

begeret og skrev blant annet «Kjærlighed uden strømper».

Talent på tomgang

— Få diktere på 1700-tallet er vel spunnet inn i så mange myter som Johan Herman Wessel, sier Liv Bliksrud. — Vi har bildet av den lyse, lette poet, den parykkløse bohém som slentret gjennom livet med et overflødigshorn av vittigheter. En lystig fyr som betalte drosje og husleie med rimerier. Anel, her var ikke en dikter lik Ludvig Holberg, som ville oppdra folket til bedre seder. Johan Herman var uten illusjoner, og han gjennomskuet jåleriet i sin tid. Det ser vi ikke minst i språket hans. Knappt halvparten av folket kunne lese og skrive. Det offisielle språk var oppstyltet og ofte uforståelig. Wessel rensket det.

Ekteparet Bjørn og Marit Linnestad fotografert foran Wesselstuen i Vestby. Innfelt skiltet som henger på husets vegg.

Dr. philos. Liv Bliksrud foreleste i vårsemesteret om Johan Herman Wessel.

1700-tallet fevet. Over veien ligger nabogården Bjørnstad, hvor kaptein Johan Henrik von Pincier med familie holdt til. Det sies at han hadde mange muntre soldathistorier å fortelle. En militærforlegning i nærheten har gjort inntrykk på Johan Herman. Hans satire rammet særlig adel og offiserer. Korpset tvang ham til å forandre et poeng i «Kiærlighed uden strømper». «Forbandet den Major, hvis Buxer gik i tu» måtte sensureres for teatret. Det var en fornærmelse mot ofisersstanden å antyde at en major bare hadde ett par bukser, og at disse endatil var skrøpelige.

Til Graabrødretory

Marit og Bjørn Linnestad har forberedt Wesseljubileum i flere måneder. Sommerturister får låne nøkkelen til Wesselstuen på Kulturkontoret i Vestby. Og særlig interesserte kan bli med på weekendtur til København og Det Norske Selskab fra 25. til 27. september. Guide er Bjørn, som før sommeren ga ut «Vesen gjennom vidd og vers» om Vestbys store sønn.

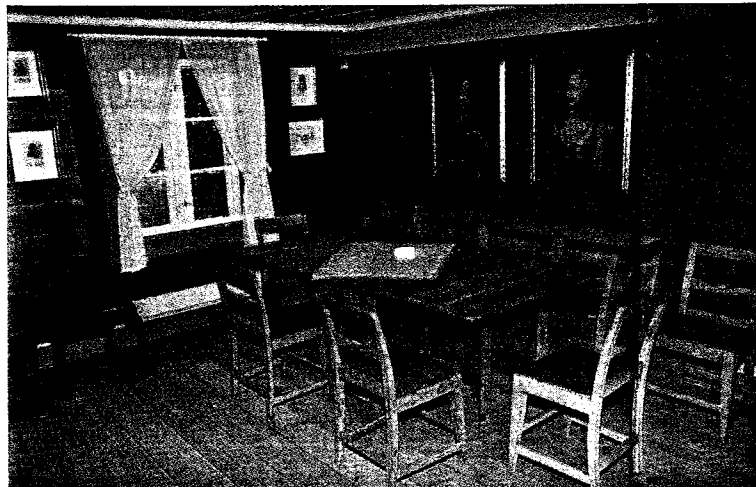
— Det er ellers skrevet lite biografisk om Johan Herman Wessel, forteller dr. philos. Liv Bliksrud, som har holdt en forelesningsrekke om dikteren i vårsemesteret ved Universitetet i Oslo. — Hans verker er nesten ikke pensum lenger. Likevel viser studentene stor interesse for ham; ikke minst for hans samtid. Hva foregikk egentlig i København i siste halvdel av 1700-tallet?

I 1772 satte Christian den syvende sitt navn under brevet som gjorde J.F.S. truensee til statsforbryter. Halshuggingen av ham på Øster Fælled vakte voldsom oppsikt, men var likevel bare en av lignende avstraffelser og grusomheter i tiden. Verre var det vel at trykkefriheten og endel bondeforlinger også forsvant med Struensee. Dronningen ble skandallisert, kongen var sinnssyk og kjørte grassat omkring i København med Stavlett-Kathrine til bordellene. Med slike inntrykk satt Johan Herman Wessel på Graabrødretory og bygget seg i Det Norske Selskab. Vi vet ikke om han istemte «For Norge, Kiempers Fødeland», men han svingte

Brukte det folkelig og muntlig. Norvagslisme, endel norske ord, skapte litt spenstighet i det danske. Ikke rart at hans blenden- de rimer ble folkeete. De gikk fra munn til munn. Fra Danmark til Norge. Men vi må ikke derfor tro at han engasjerte seg i nasjonal begjelstring i Selskabet. Han ville helst le, sove og drikke, men hadde sine mørke stunder:

«Han aad og drak, var sjelden glad, sine Støvlehele gikk han sklæve...»
— Han ingen Ting bestille gad. Til sidst han gad ei heller leve, nikker Liv Bliksrud. — Wessel døde av tyfoidefeber bare 43 år gammel. Da hadde han også et problemfylt ekteskap bak seg. Her bare:

«Jeg troer jeg i en Bog har læst,
At Ægteskab er Friheds Pest.
Jeg læste, troer jeg i den anden
At Ægteskab er værre end Fanden.»

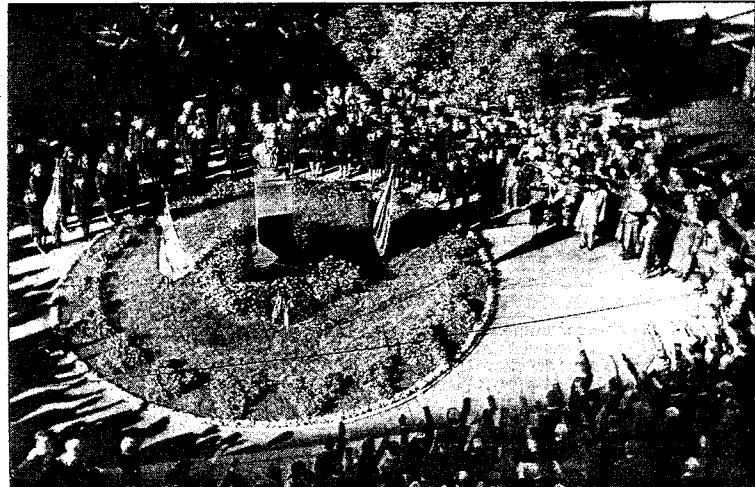

Interiør fra prestehjemmet på Johnsrud.

Et portrett av hustruen, Anna Catharina Bukler, viser en nesten latterlig forfengelig. Håret er satt opp i tre enorme valker på et nokså spinkelt hode. Sønnen Jonas ble til stor glede for dem begge, men Wessel led kvaler fordi gutten hadde tindrende, blå øyne, mens begge foreldre var brunøyde. Dengang var kunnskapene om arvelære små, og Johan Herman utfordret faktisk sin kone i et rim, fylt av mistanke og

sjalusi, og ber om at neste barn ikke må bli blåøyet. Overlege ved Askim Sykehus, Bjørn Linnestad, har skrevet «Vesen gjennom vidde og vers» til 250-års jubileet. Boken er en høyde til dikteren som sandelig var skapt til annet enn bagateller: — Jeg nærmer meg Johan Herman Wessel med legens metodikk, sier Bjørn Linnestad. — I min diagnose søker jeg å beskrive en arvelig konstitu-

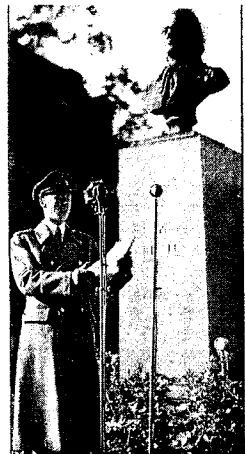
sjon og hvordan den påvirkes av livets tilskikkelser. Med dette utgangspunkt antyder Bjørn Linnestad at prestens 13 barn kanskje ble smittet av kvegtuber- kulose. Så mange av dem døde tidlig. Johan Herman slet hele livet med en infeksjon, som kanskje til slutt ble feildiagnostisert som tyfoidefeber. Alkohollismen ga ham i tillegg både fysiske og psykiske lidelser. En komité har samarbeidet med kultursjef Birger

... hvor hirdjenter og Hitlerhilsende publikum møtte frem.

Hekkelstrand om et brev- kort med Th. Kittelsens Wessel-motiv, som skal selges med førstedags- stempel for fødselsdagen 6. oktober. Vinkaraffel med dikterens profil, kanskje også med Wessel-vin, forberedes. Vestby-kunstne- ren Arne Samuelsen har tegnet plakaten. Jubileet markeres for alvor først til høsten. Vestby Historie- lag og Pepperstad Vel invi- terer til rusletur i «Sme- dens vei», «Bagerens vei»

og i «Madam Juels vei» omkring Jonsrud 5. sep- tember. Den 12. september blir det lysbildeforedrag i Wesselstuen. Follo Folke- høyskole oppfører «Kiærlighed uden strømper» og Vestby bibliotek holder ut- stilling. Bondevinnelaget og Husflidslaget i Vestby presenterer bakst og tekstiler i Wessel-tradisjon. Den 4. oktober leser Carl Fredrik Engelstad fra sin bok «Herr Wessel – en Nord- mand» i Wesselstuen,

Nazistene brukte 200-års- dagen for dikteren til pro- paganda under krigen. Kulturminister Gulbrand Lunde talte på Wessels plass...

mens selve dagen 6.oktober blir minnet med litterær aften i Centralteatret. Det kan bli mange fine dager, særlig i Vestbys vakre landskap, selv om Johan Herman Wessel selv ut- trykte seg slik:

«Og saae den grønne Mark – den var – Ja, Her- re Gud.

Man veed hvordan en Mark, naar den er grøn seer ud.»